

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

Tápiósüly

Iskola és községháza

Előre elnézést kérek a "sápiaktól", akiket mostanság - úgy tűnik - elhanyagolok, s most újra egy tápiósülyi témát adok az olvasóknak. Szó sincs semmiféle megkülönböztetésről, csupán készülő szakdolgozatom (Tápiósüly története a török időktől 1945-ig) munkálatai kapcsán főként sülyrel foglalkozom. Jelen dolgozatom tartalmaz átfedéseket is a korábban megjelent, [Sülysáp története a dualizmusban](#) c. írásommal, de új témakörök, s az 1940-es évek végéig kibővített információk is találhatóak benne.

Tápiósüly története a 20. század első felében

Bevezetés

Sülysáp nagyközség történeti vizsgálata valójában két, 1950-ig különálló (és karakterében teljesen különböző) település – Tápiósüly és Tápiósáp – községek helytörténeti leírásából áll. A két község életében, a 19. század végén beindult polgárosodási folyamatok az iparosodással együtt alapvetően változtatták meg a XIX. - XX. századi életet, s megalapozta az 1950-es egyesülést. A település története nincs feldolgozva. Vannak ugyan kisebb összefoglalók, amik egy-egy kor dokumentumai alapján néhány adatot már rögzítettek, de hiányzik az összefogó leírás.

Tápiósüly inkább kisbirtokosi, mezőgazdasági jelleggel bírt, a 19. század végétől azonban erőteljes fejlődésnek indult az ipar, amit a világháború és az azt követő szocialista átrendeződés lényegében derékba tört, megsemmisített.

Ezen dolgozat nem ad elég teret az egyes témák alaposabb kimunkálásához (pl. oktatás), de egy-egy pillanatkép felvillantásával jelzem az akkori helyzetet. Hosszasabban mutatom be az egykori katonai tábor történetét, valamint három részben (aratás, állattartás, ünnepnapok) foglalkozom kiemelten a század eleji falusi életmód bemutatásával. A néprajzi megközelítéssel véleményem szerint nem a történelmi, hanem a társadalmi folyamatokat tudom jobban bemutatni. A dolgozat terjedelme nem teszi lehetővé az egyes témák alaposabb kibontását. A néprajzi jellegű fejezetekben a hagyományos nyelvezet (mondatszerkesztés, kiejtés) érzékeltetésére is törekedtem, néhány idézettel és fényképpel kiegészítve. A csatolt fényképeket magam gyűjtöttem, és azért szerepelnek a dolgozatban, mert a mindennapi élet egy-egy jellegzetes pillanatát ismerhetjük meg általuk.

Bár a címben 1950-et említek, mint záró időpontot, a világháború után befejezem a leírást, hiszen a kommunista hatalomátvétel önmagában hatalmas téma lenne, ráadásul sok kutatást igényel a pontos közreadás.

A dualizmus-kori főbb eredmények a településen

Röviden, a teljesség igénye nélkül elmondhatjuk, hogy Tápiósüly életében meghatározó volt a dualizmus. A korábban főként mezőgazdasággal foglalkozó parasztok (és a kis számban itt élő földbirtokos réteg) egy része – az országos tendenciákkal megegyezően indult el a polgárosodás felé.

A vasút az 1880-as évek elején kapcsolta össze a fővárost és Süllyápot. Ez magával hozta a munkások tömeges munkakeresését Budapesten, s alapvetően alakította át az ipari, társadalmi helyzetet.

Az ipari és polgári fejlődés megalapozta a két község nagyközséggé válását, de nyilvánvalóan kedvezően hatott fejlődésükre, előkészítve az összeolvadást.

Ipar, mezőgazdaság

A Tápió mente nagyközségeiben az iparúzó megoszlására nincsenek forrásanyagok. A falusi kézművesek csak a késő őszi, illetve a téli hónapokban végezték mesterségüket, a többi hónapban ők is mezőgazdasági munkákkal foglalkoztak. [1]

Vasút

Az ipari jelleg jellemzi Tápiósülyt. Az ipari fellendülés nagyrészt az 1882-ben átadott Budapest – Újszász – Szolnok vasútvonal hozta magával, de a század eleji folyamatok tovább erősítették az iparos réteget.

Iparágak

Az ipar a két nagyközségben féloldalasan kezdett el fejlődni. Először a malomipar jelent meg. A XX. század elején Tápiósülyben két malom működött, 1910-ben Tápiósülyben a pénzügy is megjelenik. Egy ügyvédi irodáról is tudunk.

A Kovács és Breuer tulajdonában lévő üzlet [2] talán a legsokoldalúbb, a legtöbb áruféleséget kínáló volt Süly-Sápon. A tulajdonosoknak köszönhetően igen sokat megtudhatunk az 1900 és 1920 közötti évek Süly-Sápjának arculatáról, hiszen az ebben az időszakban megjelent, a települést bemutató képeslapok kiadói voltak. [3]

1
Novák Károly, majd Novák János gőzmalma

[4]
pedig a mai Művelődési Ház és a vasút közti területen volt. Az emlékezet Gerendási-malomként őrzi, a Móra Ferenc Általános iskola utcája is innen Malom utca.

A lakosság nagy része továbbra is a mezőgazdasággal foglalkozott. A nagybirtokok itt nem jellemzőek.

Az 1920-as években már van körorvosa, körállatorvosa és gyógyszerháza, sőt magánorvosa is a településnek. Több egyesület illetve szövetkezet (pl. Hangya szövetkezet), és számtalan kézműves-kisiparos is működik a faluban, többek között asztalosok, ácsok, bádigosok, borbélyok, cipészek, csizmadiák, kovácsok, szabók, pékek, szobafestő és mázolók, de még biztosítási ügynökök és ügyvédek is. Található benne továbbá vendéglő, kávézó, kocsmá, hentes, vegyeskereskedés is. [5]

Vallás [6]

Sülysáp akkori vallási helyzetére többnyire a tápiósülyi Kisboldogasszony Plébánia Historia Domus-ából következtethetünk, a dokumentum birtokában viszonylag részletes képet kaphatunk.

1937-ben építették a jobb oldali kereszthajó-szárnyat, a kő karzatot, a szentélyablakokat. Ez az átalakítás a 20. század egyik legnagyobb felújítása. (1976-ban nyúlnak a templomhoz komolyabban a későbbiekben.) *A templom több harangját a háborúban elvitték. Most kettő van. Ezek 1903-ban, illetve 1925-ben készültek.* [7]

Az első világháború természetesen nagy felületen jelenik meg a dokumentumban. 1916. május végéig kb. 1500 katona volt állandóan a településen, akik gyakorlaton voltak a barakkokban, és az elszállásolás gyakran terhet jelentett a plébánosnak is. 1919 tavaszán már „8 drb vörös katona” volt elszállásolva az („elkommunizált”) plébánián.

Sülysápi felekezetek

Sülysápon a katolikus mellett még zsidó közösség is élt, számuk 10-20 családra tehető. Jelenlétüket az egykori, Fő úton található izraelita imaház is bizonyította. Az épületet a huszadik század közepén átépítették, mára le is bontották. A sülyi baptista felekezet 1907-ben alakult Sülyben. Imaházuk is azóta van. A Pünkösdi felekezet is ez időben alakult.

1907-es bejegyzésben találkozhatunk más felekezetekkel is. Egy Szadáról nősülő baptista katona fejtett ki térítő tevékenységet több család körében. Tamásy Pál plébános eleinte lekicsinyelte őket, és agresszív retorikával fordult ellenük, ami fanatikusokká tette őket, és Kurgyis János („igen agyafurt, sociáldemokrata érzelmű ember”) vezetésével megalapították a lábmosók (hatóságilag nem engedélyezett) felekezetét. Rendszeres, attrakciószámba menő keresztelések a Tápióban számos katolikust elcsábított, nagy feszültséget okozva a községben. A felekezet eleinte sok hívet szerzett magának, de pár év múlva megszűnt.

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

A település felekezeti megoszlására vonatkozó legkorábbi adatok az 1878-as évből származnak. Ebben az évben Majer Lajos kántor vállalkozott a falu lakosságának összeírására. Római katolikus 846 fő, református 3 fő, evangélikus 2 fő, zsidó, izraelita 35 fő, nem tartozik egyházhoz 0 fő.

Demográfiai áttekintés

Érdekes vizsgálat a demográfiai adatokat összehasonlítani. Az első országos népszámlálás (1787) adatai alapján Tápiósáp kétszer annyi lakossal bír, mind Tápiósüly (1169 és 677). A Tápiósülyben jelentkező fejlődés következtében viszont már a 20. század közepére kiegyenlítődik, majd (1950-től kezdve) kissé meg is fordul ez az arány.

Részletes vizsgálatot most nem folytattam, de Tápiósáp népessége kapcsán a következőket tudjuk: egy család átlagosan öt főt jelentett, egy házban átlag hét fő élt, ennek megfelelően egy házban egy, illetve két család lakott. Tápiósülyben is átlagban öt fő alkotott egy családot, egy házban hat fő lakott, és egy házban, átlagban egy család élte a mindennapjait.

Az alábbi táblázat a XIX. és XX. század népességnövekedési tendenciáit mutatja.

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

1910.

1920.

1930.

Tápiósüly

1018

1539

1933

2500

2504

A két község nemzetiségi megoszlása kapcsán azt tudjuk, hogy a XIX. század végén Tápiósáp lakosságának 30%-a beszélt csak magyarul, szlovákul azonban kivétel nélkül mindenki. Ez jól

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

mutatja a betelepült szlovák lakosság nagy arányát. A XX. század elejére ez az arány Tápiósülyben a magyarul beszélő népesség javára tolódott el, míg Tápiósápot továbbra is szlovák ajkú községnek tekintették.

Az 1920-as összeírás már 2500 lakosról számol be, melyek közül 2382 fő katolikus, 10 fő református, 9 fő evangélikus, 1 fő görög katolikus, 5 fő görög keleti, 78 fő izraelita vallású. A településen 400 házat vettek nyilvántartásba.

Társadalmi átalakulás

A vasúttal szinte egy kapu nyílt a világra, minden előnyével és hátrányával egyetemben. A közeli Budapestről szociáldemokrata agitátorok érkeztek, és hirdették eszméiket. A városban dolgozók is hasonló gondolatokkal tértek haza.

Jelentős társadalmi változásokat hozott a katonai tábor, amiről később még bővebben írok. Röviden összefoglalva, az itt állomásozó katonák erkölcsileg tették tönkre az eddig zárt faluközösséget. A 20-as évektől kezdve számíthatjuk a hagyományos értelemben vett falusi életforma megszűnését, a közösség szétcsúszását.

A nyugodt település életét a két világháború befolyásolta. Bár komoly harcok a falut nem rombolták, a két világháború – a stratégiai fontosságú Pesthez való közelsége miatt – igencsak rányomta a bélyegét a falu életére tovább mélyítve a szegénységet.

Tápiósüly népének többsége a felszabadulás előtt az urasági szőlőkben summás, a szántókon béres volt, kevesen dolgoztak a sajátjukban. A röghöz nem kötött agrárproletárból pedig gyorsan vált ingázó ipari munkás. A sülyi nincstelenek hamar felszorultak a szomszédos városokba és Budapestre, s ez a tendencia folytatódott a felszabadulás után is: az 50-es években már a falu dolgozóinak 60 %-a bejáró.

Oktatás [\[8\]](#)

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

A magyar népoktatási politikában a századforduló után nem történt alapvető változás, a közélet és a sajtó nyomására mégis új népiskolai tantervet vezettek be. Ebben az eddigieknél nagyobb gondot fordítottak a tanulók gyakorlati életre való nevelésére, új tantárgyként bevezették a kézimunkát.

A századfordulón Tápiósápon és Tápiósülyben is 5 tanító dolgozott. Tápiósülyben 1972-ig, az új központi iskola megépüléséig 6 épületben, egymástól elég távol eső tantermekben folyt a tanítás.

1. 1888-ban épült az Őreg Iskola (a Fő utcában a templom alatt)
2. 1888-ban épült az iskolai napközi otthon és politechnikai műhely.
3. 1907-ben épült a Temető Iskola (a templom mellett)
4. 1900-ban épült a szőlősnymaralói iskola épülete (Moller-kastély) ami 1947-ben tanterem lett.
5. 1928-ban épült az Új Iskola (a Fő utcai orvosi rendelő van ma ott).
6. 1944-ben épült a Kultúrház-iskola (a plébánia mellett).

A földműves ember élete

Aratás

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

Állattartás

Azért, hogy viszonyítani tudjunk, vegyünk egy fertálynyi földet (kb. 16 hold), és a hozzá általában tartott állatokat. Egy fertály földhöz volt már tartva két ló, - a lovat is maguk nevelték. Ha jó volt az anyaló, minden évben volt kiscsikó, - egy vagy két tehén, hat-tíz disznó, ezek közül három-négy anyadisznó.

A tehenek és a disznók csordára voltak „kicsapva”, reggeltől estig. Csak reggel és este kaptak egy kis ivós moslékot a csordára járt állatok. (Kormány Sándorné ezzel kapcsolatban így emlékezik: „Vót olyan is, hogy nem tutták, hogy hasas a disznó. Mikó este megérkezett a csorda vagy hat-nyóc malacot vezetett...”)

A friss fejős tehenet haza kellett hajtani délben egy gyereknek, hogy megfejje a gazdasszony, aztán vissza csordához. („...A tehenek között is vót meglepetés, hogy kisbornyut hozott a

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

családnak. Ilyenkor a tehénanya is, meg az anyadisznó is jó korpáskrumplis moslékot kapott. A tehén, ugy tudom főleg nyáron sok csalamádét evett, ettől vót sok tej. A tehéntejet, a friss fejőst az az édesanya kereste, aki nem tutta valami okná fogva szoptatnyi az ujszülött gyermekeit. Ugy tartották, hogy nőjjön a kisbocival egy tejen. Csak a babáét higitották.”

)

Az egy fertálynyi termésből télire nyolc-kilenc tojó lúdnak és egy-két gúnárnak valót is hagytak. Nyáron még huszonöt-harminc libát is fölnevetek. Ezeket megtömték, a tömött libáknak nagy részét pedig eladták. Kacsa nélkül se maradhatott egy ilyen gazda udvara, vagy harminc-negyvenet tartottak egy udvaron. A libáknak és a kacsáknak szükségük volt vízre, ami Tápiósülyben nem volt gond: a legtöbb kerttel határos a Tápió, de a mai piactér helyén, az ún. Libalegelőn is tartották napközben a jószágokat. Csak akkor nem mentek ki a patakhoz, ha nagy hó volt, vagy be volt fagyva.

A csirkék, tyúkok száma nyáron ismeretlen volt. Tojtak a tyúkok a kazlakba is, többször sok kiscsirkével jött haza a kotlós, nem is tudta senki, hogy ül a tojásokon. Viszont nem szerették a háziasszonyok, ha sok tyúk kotlott, inkább azt szerették, ha tojtak. (Ennek szabályozására volt bevett praktika is: „A kutná lévő dézsába, a vízbe nem győzte belemártani őket. Ugye így elázott a tolla, naponta háromszó is tollázkodni köllött neki. Ez azé vót, felejcsse el az ülést.”)

Pulykát, gyöngytyúkot Tápiósülyben csak elvéte tartottak, kisebb számban volt még kecske is a háznál.

Ünnepnapok

A paraszt ember ünnepei az egyházi ünnepekre épültek. A falusi ember az Úr napját megszentelte, ilyenkor nem dolgozott „erősebb” munkát, csak a házkörüli, szükséges tennivalókat végezte el.

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

Vasárnap 8 órakor volt a kismise a templomban. Erre leginkább a gyerekek meg a háziasszonyok jártak. A templomban az áldoztatórácsnál az első-másodikosok, a főbejárattól a két padosor között a harmadikosok-negyedikesek álltak. A kóruson az öt-hatodikosok a karban, az orgona mellett, a kántor vezetésével.

A nagymise 10 órakor volt. Erre a nagylányoktól és legényektől a legöregebbekig mentek. A házasok együtt, de körülbelül 1950-ig még nem is karonfogva, csak kezüket fogva, illedelmesen. Az öregebb párok még a kezüket se fogva, de jókat beszélgetve ballagtak a templomba. A nagylányok az áldoztatórács és az első sor pad között álltak. Az új menyecske az első pad mellett, azon a felén, amerre az újdonsült ura lakik a templomtól, így mondták: „lefele” vagy „főfele” (Tápiósülyben Alvégnék hívták a falu keleti, Felvégnék a nyugati végét.).

A legények a kóruson voltak a kántor körül az orgonánál, egy mindig fújtatott. A nős emberek a két oldalkóruson foglaltak helyet. A padokban ültek az öregasszonyok és az öregebb férfiak. A szentélybe csak a pap és a ministránsok tartózkodhattak, kivéve jeles ünnepeken, akkor a Máriás- és a Jézus-szíve lányok is. (Valamint a falu esküdtjei, ezek ünnepélyesen gyertyát tartottak a kezükben.)

Négy óra tájt az asszonyok ballagtak kiülni az útra. Majdnem minden ház előtt volt lóca. Aki nem fért a lócára, az vitt ki sámlit, vagy kisszéket, többen egy zsákot, ezt a földre terítették, a hátukat a kerítésnek, vagy egy fának támasztották. Így ment a nagy pletyka, igencsak „eldöntötték a falu sorsát”, „megrostálták”, aki arra ment.

A Honvédtábor rövid története

Meg kell még említenünk az 1880-as évek elején épült Honvédtábort [\[10\]](#) is.

Dolgozatomban nem kívánok ítéletet mondani a tábor felett, de a kettős (erkölcsöt romboló és

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

gazdaságélénkítő) hatás vizsgálata nem maradhat el már csak azért sem, mert a katonaság megtelepülése meghatározta a község fejlődését, történetét több mint fél évszázadon át, egészen a 20. század közepéig.

A tábort az 1880-as években építették. A jelenlegi Szilvafasor és Szabadság utcák által határolt területen volt. A Budapesti Honvéd Helyőrség és Tápiósüly vezetése közötti megállapodás értelmében a település biztosította a területet és a kívánt épületeket.

Sátortáborként kezdte meg működését, ahol 1000-1200 fő részére biztosítottak átmeneti szállást. Jellemzően fogva az igényeknek megfelelően, a tavasztól ősziig tartó hadgyakorlatokban résztvevők szálláshelyéül szolgált. Később fabarakk és téglapépületek építésével korszerűsítették, így a honvédség különféle alakulatai egész évben igénybe vehették. [\[11\]](#)

A századfordulóra kiépítettsége igen magas szintet ért el, és ettől fogva a honvédség szinte minden alakulata igénybe vette. Állomáshelye volt a huszárok távlovagló gyakorlatainak és a tüzérségnek egyaránt. Az Osztrák-Magyar – Monarchia egész területéről érkeztek ide katonák, hiszen a táborban megtalálható volt minden, amit a kor igényei megköveteltek.

A parancsnoki és legénységi épületeken kívül üzemelt a tábor területén vendéglő is, a mai községháza helyén.

A fogolytábort a sülyiek annak épületei nyomán *Barakk*nak nevezték. [\[12\]](#)

Az első világháborúban a tábor főként fogolytáborként működött.

Az háború kezdetén ebből a táborból is elszállították az ágyúkat, a katonai felszereléseket, és katonai megfigyelő kórházat akartak itt létrehozni, de a megyei vezetés attól való félelmében, hogy betegséget hurcolnának be, ezt megghiúsította.

1915-től Olaszországból internáltak ide foglyokat, férfiakat, nőket egyaránt.

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

1916. május végéig kb. 1500 katona állomásozott [\[13\]](#) a településen, akik gyakorlaton voltak a barakkokban, és az elszállásolás gyakran terhet jelentett a plébánosnak is.

[\[14\]](#)

1917-ben kiütéses tífuszjárvány pusztított a tábor lakói között, sokan meghaltak, főként román, olasz és szerb nemzetiségű emberek.

Az 1918-19-es román megszállás ismét érzékenyen érintette Tápiósülyt, de kártételében nem volt olyan súlyos, mint a korábbi török illetve osztrák megszállás. Szomorú emlék, hogy az országban működő 12 román fogolytábor közül egyik Tápiósülyben volt, ahol kb. 4000 [\[15\]](#) magyar és kb. 500 olasz foglyot őriztek.

[\[16\]](#)

Ez idő alatt 129 fiumei olasz polgár lelte itt halálát

[\[17\]](#)

Az I. Világháború után újra a honvédség vette birtokba a területet.

1919-20-ban a fehérterror idején a táborban is állomásozott karhatalmi különítmény. 1919. december elején a fogolytáborban 50 csendőr (közlegények és tisztek együttvéve) volt elszállásolva. [\[18\]](#)

A 30-as években pedig a leventék kiképző központja lett.

A falu lakossága nem mindig örült a honvédtábornak, mert a katonák csapongó viselkedése rossz hatással volt az emberek erkölcsére. [\[19\]](#)

A történelem viharai sohasem voltak oly kegyesek, hogy kikerüljék Tápiósülyt. A második világhégés kezdetén a tábor és a falu élete is megpecsételődött. 1939-ben, mikor Németország megtámadta Lengyelországot, több száz menekült lengyel katonát szállásoltak el a táborban, akik minden vasárnap imádkoztak hazájukért a templomunkban. [\[20\]](#)

1940 tavaszán ők elmentek, helyükre magyar honvédek kerültek 1942 áprilisáig.

1942-ben megváltozott a politikai hatás, májustól a tábor eddigi szerepe is. Olyan emberek kerültek a táborba, akik politikailag nemkívánatos személyek [\[21\]](#), ill. zsidó származásúak/izraelita vallásúak voltak.

[\[22\]](#)

Innen küldték őket az orosz frontra katonai munkaszolgálatosnak.

Kossa István így emlékszik vissza könyvében az akkori eseményekre:

„Tápiósüly. Az egész vonat kiürült. Kutyakorbácsos, ordító tisztek fogadnak bennünket. Négyes sorokban vonulunk a közeli táborba. Ott katonás sorban állunk órákig. Bent a barakkban motozás kezdődik. Mindent elszednek. Kint az udvaron ezalatt megkezdődött az összeírás. Mintha megvesztek volna, mindenki ordít. Persze csak a tisztek, mi némák vagyunk. Még a szomszédunkkal is csak úgy szájszélből, suttogva beszélünk. Az ordításból állandóan ismétlődik egy szó: musz. Én csak itt hallottam először, de jól megtanultam. Ha a magyar nyelvnek nincs elég szava a szörnyűségekre, megaláztatásokra, a kínra, szenvedésre, túrésre és némaságra, éhségre és fáradtságra, embertelenségre és kegyetlenkedésre, vagy mindezek együttes kifejezésére, akkor tanácsolnám ezt felvenni az Akadémia nagy szótárába.”

Több munkásszázad [\[23\]](#) indult el a táborból az orosz frontra, 2000 km-t meneteltek éhséggel és faggal küszködve egészen a Don folyóig, ahol aknaszedésre, árokásásra használták őket.

A tábort végül 1948-ban bontották el. [\[24\]](#)

Közigazgatás

A második világháború után

A szovjet hadsereg a második világháború során csak áthaladt a településen, nem telepedett meg a faluban. Nem is érték jelentős károk a települést. Tápiósüly 1944. november 13-án szabadult fel a megszállás alól, majd 1945 januárjában, a faluban is létrejött a kommunista pártszervezet. Sokkal meghatározóbb lett a kommunista berendezkedés. A „Gyömrői gyilkosságok” néven ismert vérengzés nem kerülte el a sülyieket sem. Az önjelölt kommunista előjárók, igazságosztók 1945 áprilisában elhurcolták a községházáról Moóri István főjegyzőt, valamint Eper József irodatisztet. Moóri holttestét Gyömrőn találták meg, Eperé nem került elő. Bűnük csak annyi volt, hogy a Horthysta időkben közigazgatási dolgozóként a falu előjárói voltak. [25]

Hamarosan sor került a nagybirtokok felosztására, a létrejött parcellákat aztán a parasztek nagy része bevitte a termelészövetkezetbe. A kommunista időszak tönkretette a virágzó Tápiósülyt, a paraszti életet, az erősödő ipart. Az elhurcolt zsidók – akikkel nagyon jó kapcsolatot ápoltak a helyiek – és a 45-ös vérengzések lelkileg törték meg az itt lakókat, a régi Tápiósüly – annak minden pozitívumával, összetartásával – megszűnt létezni.

[1] Magyarország vármegyéi és városai

[2] 3. kép: Kovács és Breuer-féle üzlet

[3] Ahogyan nagyszüleink látták

[4] 4. kép: Novák Károly gőzmalma

[5] TÓTH 21. p.

[6] Historia Domus - Tápiósüly

[7] PMM. Jelenleg 3 harang található a toronyban.

[8] A Szent István Általános Iskola története

[9] A Hajigácsót a „régí úri úton” lehetett megközelíteni a Kisboldogasszony-templom mellett, az egykori szemétbánya környékét jelöli az elnevezés.

[10] 5. kép: Honvédtábor

[11] LUKÁCS-SZÜCSI

[12] TÓTH 15. p.

[13] Akkoriban a 21. és 29. számú Honvéd Gyalogezred állomásozott itt. (LUKÁCS-SZÜCSI)

[14] Historia Domus

[15] 1919. október 24-ei adat.

[16] PMT 1965 344-345. p.

[17] A 129 elhunyt fiumei polgár emlékére emelték 1996-ban a sülyi temetődomb tetején álló emlékművet.

[18] PML 8. 163. p.

[19] LUKÁCS-SZÜCSI

[20] Ennek emlékét őrzi a Kisboldogasszony-templom szentélyfalán elhelyezett emléktábla lengyel és magyar nyelven.

[21] A zsidók munkaszolgálatra történő nagyobb igénybevétele mellett, 1940 második felében és 1941-ben – a megbízhatatlannak, s a rendszerre veszélyesnek minősített - szociáldemokrata és szakszervezeti aktivistákat, illetve egyes nemzetiségek tagjait is munkaszolgálatra hívták be. (...)A frontszolgálatot teljesítő munkaszolgálatos alakulatok harmadik csoportját a nemzetiségi (vagy kisebbségi) munkásszázadok jelentették, melyekbe a munkaképes, „nemzethűség szempontjából megbízhatatlan”, az ország területi gyarapodása folytán a határokon belül élő románokat és szerbeket sorolták. (SZABÓ)

[22] A Polgármesteri Hivatal kertjében található a 2009-ben állított, a fogolytáborból munkaszolgálatra hurcoltak emlékköve.

[23] A Don menti hadszíntérre kiszállított 13 különleges munkásszázad közül a 402. hadrendi

Tápiósüly története a 20. sz. első felében

Írta: Katus Norbert

2011. február 17. csütörtök, 08:33 - Módosítás: 2011. február 17. csütörtök, 09:00

számmal ellátott csapattest Tápiósüly táborban szerveződött. (SZABÓ)

[24] TÓTH 15. p.

[25] http://helytortenet.sulytap.eu/index.php?option=com_content&view=article&catid=40&id=67&Itemid=67 (Katus Norbert összefoglaló írása a témában, Kapás József gyűjtése alapján.)